

הביטחון- שורש השמחה / סיום מסכת ברכות ג' אדר התש"פ

לע"נ אמי מורתי ע"ה רבקה בת בצלאל

הקדמה

לפני שנסיים מסכת ברכות, אני רוצה לגעת בנושא שמלווה אותנו המון בשנה האחרונה, והשנה האחרונה היא בעצם רק פתח לשנים הבאות ולכל החיים עצמם. ואני רוצה לקשור את הדברים גם לפורים בע"ה. זה נושא שמופיע בדף ס': במסכת ברכות. המשנה אומרת שחייב אדם לברך על הטובה כשם שמברך על הרעה, ועל הרעה כשם שמברך על הטובה. אומרת הגמ':

"חייב אדם לברך על הרעה וכו'. מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה? - אילימא: כשם שמברך על הטובה הטוב והמטיב, כך מברך על הרעה הטוב והמטיב - והתנן: על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב, על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת! - אמר רבא: **לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה**"

כלומר, כאשר יש לנו דברים רעים, דברים לא טובים, שבמציאות- הם באמת לא טובים (אנחנו נדבר על זה קצת), אני צריך מלבד להצדיק עלי את הדין גם כן לקבל אותם בשמחה¹. אני צריך להודות לה' ולא רק להודות לה', אלא לשמוח. והגמרא מביאה פסוקים:

"אמר רב אחא משום רבי לוי: מאי קרא - חסד ומשפט אשירה לך ה' אזמרה, אם חסד - אשירה, ואם משפט - אשירה"

כלומר אם קורה לי חסד- אני מודה לה', קרה לי דבר טוב. וגם אם קורה לי משפט- שזה במידת הדין, דבר רע- אני צריך לשיר לה'; "אם חסד אשירה ואם משפט אשירה". רש"י בתהילים על הפסוק "חסד ומשפט אשירה", אומר כך:

¹ רש"י: 'לקבולינהו בשמחה- לברך על מידת פורענות בלבב שלם'. וכתב הרמב"ם (הל' ברכות, פ"י ה"ג): "...וחייב אדם לברך על הרעה בטוב נפש כדרך שמברך על הטובה בשמחה שנאמר ואהבת את ה' אלוקיך וגו' ובכל מאדך, ובכלל אהבה היתירה שנצטוינו בה שאפילו בעת שייצר לו יודה וישבח בשמחה". וכן פסק בשו"ע, נביא אותו בהערה לקמן

"חסד ומשפט אשירה - כשאתה עושה עמי חסד אקלסך ברוך הטוב והמטיב
 וכשאתה עושה בי משפט אני אשיר ברוך דיין האמת בין כך ובין כך לך ה'
 אזמרה"

כלומר אני שר את הצדקת הדין. אלו לא שני דברים נפרדים, זה לא 'לקבולינהו
 בשמחה' ו'ברוך דיין האמת'. הצדקת הדין עצמה נעשית בשירה. זהו דבר אחד.
 נמשיך בפסוקים:

"רבי שמואל בר נחמני אמר: מהכא - בה' אהלל דבר באלוקים אהלל דבר;
 בה' אהלל דבר - זו מדה טובה, באלוקים אהלל דבר - זו מדת פורענות"

"ה'", 'הויה' - זו מידת החסד, 'אלוקים' זו מידת הדין; גם פה אנחנו רואים - אני
 מהלל את הקב"ה בין על הטובה ובין על הרעה.

"רבי תנחום אמר: מהכא כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, צרה ויגון
 אמצא ובשם ה' אקרא. ורבנן אמרי מהכא ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מברך"

אנחנו למדים את זה מאיוב. איוב בפעם הראשונה, כאשר בגל הנסיונות הראשון
 שכל המשפחה שלו מתה, וכל הרכוש שלו, בעצם כל הדברים החיצוניים שלו
 מסתלקים ממנו - הוא אומר: 'ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך' (איפה הוא נשבר?
 הוא נשבר אח"כ לגבי הגוף שזו סוגיה מעניינת מאוד ולא נדבר עליה עכשיו - ברגע
 שה' נוגע בגוף שלו הוא נשבר²).
 והגמרא מביאה דוגמא:

"אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא:
לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד. כי הא, דרבי עקיבא
 דהוה קאזיל באורחא, מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא לא יהבי ליה. אמר:
 כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחמרא
 ושרגא. אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה
 אכלא לחמרא. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה

² עיין הפלאה הקדמה למס' כתובות, שם הוא עומד על ההבדל שבין סוגי הנסיונות

למתא. אמר להו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא- הכל לטובה?"

הגיע גייס שבה את העיר, אם היה לו נר היו מגלים אותו, אם היה לו חמור- החמור היה נוער- היו מגלים אותו, ואם היה לו תרנגול אז כמובן- בבוקר היו מגלים אותו ("משמרה ראשונה חמור נוער"- אז היו מגלים אותו במשמרה הראשונה או בבוקר למחרת ע"י התרנגול..).

הגמרא הזאת מתקשרת גם לעוד סוגיה, של הרב של רבי עקיבא- נחום איש גמזו. הסיפור מוכר, נחום איש גמזו שאומר על כל דבר 'גם זו לטובה', ור' עקיבא למד מנחום איש גמזו במשך עשרים ושתים שנה³. במסכת סנהדרין⁴ ר' עקיבא ועוד כמה תנאים מגיעים לבקר את ר' אליעזר שהיה חולה, וכל אחד פותח ואומר משהו לעודד את החולה ור' עקיבא אומר 'חביבין יסורין'. מאיפה הוא למד את הדבר הזה? כאילו, מדוע זה הדבר שר' עקיבא בחר דוקא להגיד אותו לר' אליעזר? אז הרבה מביאים את זה כסתירה, אני חושב שהוא פשוט למד ממנו- בירושלמי במסכת פאה⁵ מסופר את הסיפור על נחום איש גמזו שהוא ראה עני והוא לא ריחם עליו- הוא היה עני מוכה שחין, והיה לו מאוד קשה שהוא לא נתן לו צדקה אז הוא אמר שראוי שלא יהיו לו ידיים ועיניים וכו'. ואנחנו יודעים את הכלל של "לעולם אל יפתח אדם פה לשטן", ומה שקורה זה שהוא חולה ומתייסר ובאמת מגיע למצב נוראי כזה ואז ר' עקיבא בא לבקר אותו ואומר לו "אוי לי שראיתך בכך". אומר לו נחום איש גמזו: "אוי לך אם לא ראיתני בכך"- כלומר אם לא היית רואה אותי בכך זה היה באמת עצוב. ור' עקיבא אומר למה אתה מקלל אותי? אומר נחום איש גמזו: ולמה אתה מבעט בייסורין?

אני חושב שר' עקיבא למד את הנקודה הזאת, את ההסתכלות החיובית והאופטימית הזאת מנחום איש גמזו.

³ גמ' חגיגה י"ב. "שאל רבי ישמעאל את רבי עקיבא כשהיו מהלכין בדרך, אמר ליה: אתה ששימשת את נחום איש גמזו עשרים ושתים שנה שהיה דורש כל אתין שבתורה, את השמים ואת הארץ מה היה דורש בהן?.."

⁴ ק"א.

⁵ פ"ח, הלכה ח'

עוז וחדוה במקומו

בשבת האחרונה, לפני שנה בדיוק, השבת האחרונה בעצם שאמי מורתי הכ"מ היתה בחיים, היא מאוד זכורה לי. בשבת הזאת הייתי בצבא, היינו בצומת הגוש (בגוש עציון). עלינו קו שבוע לפני כן, והיה לי הרבה זמן. היו שמירות אמנם בשבת, אבל היה יחסית הרבה זמן והיה לי זמן לשבת קצת בבית מדרש ללמוד. ובגלל שזה היה בעצם ב' אדר, כלומר מאוד מאוד קרוב לפורים- החלטתי ללמוד קצת על מידת השמחה. אחת הפסקאות שאני זוכר שלמדתי וזה ממש נחרט אצלי (אני זוכר ממש את הדברים שלמדתי באותה שבת וכל דבר..), זו פסקה קצרה של הרב זצ"ל באורות הקודש, 'אורות הקודש ג', דרך הקודש- שורש המידות והעצבות'. הרב אומר שם:

"כל המידות אפשר להעלותן מפני שיש להן שורש בקדושה, חוץ מן העצבות שאין לה שורש כלל".

אנחנו יודעים שהעצבות לא מגיעה משורש חיובי. לכל מידה יש שורש חיובי שממנה היא מגיעה, והתפקיד שלנו זה לא לבטל שום מידה אלא לכוף אותה, לחבר אותה לשרשה. כן, כמו ששמענו⁶ לגבי הגאווה- 'ויגבה ליבו בדרכי ה', וכמו כן בכל מידה. אבל לעצבות אין שום שורש חיובי.

"כי עוז וחדוה במקומו וצריך להעלות את סיבתה. וכיון שהשורש מתעלה- גם היא עולה"

אז מהו אם כן השורש של העצבות? וזה מה שמאוד עניין אותי באותה השבת. כלומר איך אנחנו, אם אנחנו נדע מהם השורשים של העצבות- ההיפוך של זה זה מידת השמחה. אם אנחנו נדע במה לגעת בשביל לא להיות עצובים, אנחנו נהיה שמחים ועם שמחה אמיתית. אז אומר הרב:

"השורש של העצבות הוא: או גאווה, או כעס, או דאגה הבאה מסיבתן וכיוצא"

⁶ (היה בבית הכנסת שיעור של הרב ארז אברהמוב שליט"א בנושא הגאווה בעניינים רוחניים)

גאווה- האדם מצפה למשהו, הוא לא מקבל אותו אז כמובן שהוא מתעצב. כעס- הרב אחר כך מסביר בפסקה הבאה "יסוד הכעס והיצירה"- שזה בא מחסרון יצירה רוחנית, אבל זה כעס באופן כולל. כשאדם כועס זה כשבד"כ היתה לו ציפיה למשהו והציפיה הזאת לא התממשה. או שהילדים שלו עשו את זה, או שהחברה, או שהוא מצפה משהו מעצמו ואז הוא כועס על עצמו.

השורש השלישי שזהו השורש עליו אנחנו נדבר- (אם הבנתם נכון הנושא הוא ביטחון)- זה בעצם הקשר בין העצבות לדאגה. למה אדם עצוב? אומר הרב- הדבר השלישי זה בגלל דאגה, שהאדם הוא לא מספיק בטוח וזה מערער את השמחה שלו.

להחליף פרוטות נחושת בכיכר זהב

האורחות צדיקים נותן לנו הגדרה לשמחה. מתי האדם שמח? הוא אומר כך⁷:

"השמחה המידה הזאת באה לאדם מחמת רוב שלוה בלבו בלי פגע רע. ואדם המשיג תאוותו ולא יארע לו דבר המעציב אותו, בזה יהיה שמח תדיר, ויאורו פניו, וזיוו מבהיק, וגופו בריא, ואין זקנה ממחרת לבוא עליו"

זו ההגדרה. כלומר אדם שמח- מתי הוא יכול להיות שמח? כאשר הוא נמצא במקום הראוי לו. כשכל דבר נמצא במקום הראוי לו ואף אחד לא נכנס לגדר חברו, כדאמרי רבנן דיבנה 'אני בריה וחברי בריה.. כשם שהוא לא מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתי'⁸- המצב הזה של השלום מביא לשלמות, מה שמביא לשמחה⁹.

⁷ אורחות צדיקים, שער השמחה
⁸ ברכות י"ז.

⁹ כפי שמסביר המהר"ל במקומות רבים. עיין למשל בנתיב התורה פי"ח, וכן בנתיב השלום פ"א. ישאל השואל: כיצד האדם יכול להיות בשלימות? הרי האדם אף פעם לא נמצא במצב של מנוחה ולהבדיל ממדרגת המלאכים- כפי שאנו למדים מהפסוק "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה" (זכריה ג', ז'). אכן שלימות האדם היא כשהוא במצב שהוא שואף לשלימות ומשתלם, "מוציא את עצמו מן הכח אל הפועל". אך יש בזה דבר שצריך לשים לב: האדם מתעלה ממדרגה למדרגה, אין זה נכון שהאדם לא קנה מעלות ואינו מתקדם- הוא כל הזמן מתקדם. אלא שביחס לנשמה של האדם שהיא אינסופית- כל עוד האדם הוא בגוף גשמי אין הוא יכול לקנות את כל מעלתו בשלימותה (ראה מהר"ל בנתיב היסורין), ואף גם לאחר מותו הוא מתעלה. את העיקרון הזה אומר הרב קוק זצ"ל במוסר אביך (א', ח')- 'למוד היראה ומדרגת האדם- בשמחה ובטוב לבב'- שם אומר הרב שהשמחה היא נמצאת כאשר יש דבר שהוא למעלה ממדרגתו אך ראוי לו, בעצם קניית השלמות האדם מגיע לשמחה. ובלשונו: "ועל דבר שהוא למעלה ממדרגתו בעצם, ועם זה הוא יפה וטוב לו- ודאי שראוי הוא לשמוח,

ואומר האורחות צדיקים יותר מזה, אנחנו חושבים שהשמחה זו מידה- זה דבר טוב. בסדר, אבל אין שום חיוב, אין פה תוקף הלכתי. טוב אז אנחנו יודעים לגבי השמחה בעבודת ה' - יתחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך מרב כלי- יש לנו מצוה להיות שמחים בענייני קדושה¹⁰. 'ושיבחתני אני את השמחה'- זו שמחה של מצוה; אבל הוא מוסיף עוד מצוות עשה נוספת שתלויה במידת השמחה:

"מצות עשה שתלויה במידת השמחה- שיצדיק כל מאורעותיו, שנא' "וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרד". ו"מצוה שיחשוב בלבו כי לטובתו נהפך עניינו לרע"

אז מהן הדרכים שאנחנו יכולים באמת לשמוח? אומר האורחות צדיקים- יש ארבעה דברים:

הביטחון- 'השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך' אנחנו בוטחים בה', **האמונה**- זה מה שמביא את הביטחון כלומר: זה דבר שמביא את השמחה אבל הוא מביא בצורה עקיפה כיון שבלי אמונה אין ביטחון כפי שנראה להלן. הוא אומר: "מתוך שמאמין בבורא, שכל הצלחתו בעולם הזה ובעולם הבא הכל הוא ממנו ואין אחר זולתו, נותן לבו לאהבה אותו בכל לבבו", ועוד הוא אומר: "שלא יתנועע מדבר רע, שיקבל כל הבא עליו בשמחה". אדם שמקבל כל דבר שבא עליו בשמחה- כלומר הוא מאמין בה' ויש לו אמון בה'- כל דבר שה' עושה לי אני הכי שמח עליו בעולם, וא"כ ברור ש'את הטוב נקבלי אבל גם את הרע אנחנו נקבל כי זה בדיוק המבחן. כל מבחן האמונה שלנו בה' הוא ברע- "ואמונתך בלילות". הדבר השלישי זה **השכל**- אני מבין שזה ההתבוננות, אדם מתבונן בחסדי ה', והוא מתבונן בגדולתו של ה'- אז ברור שהוא מתחזק, ברור שאנחנו סומכים על ה' בעיניים עצומות, גם כשהעיניים עצומות ואנחנו לא מרגישים ולא מבינים. והדבר הרביעי זה **ההסתפקות**- ההסתפקות במה

כמו שישמח בבא אליו דבר טוב מחדש.. וכיון שנתחדש לו הטוב שלמעלה ממדרגתו הוא שמח, אך אחר שכבר זכה אל הטוב ההוא כבר מדרגתו עלתה לזה הטוב ואין כאן מקום שמחה. אם כן כאשר יהיה לנו דבר שתמיד הוא למעלה ממדרגתנו והוא טוב לנו- אז ראוייה השמחה התמידית עם כל יושנה וזהו ענין "בכל יום יהיו בעיניך חדשים".." ואגב נאיר שזו הערה חשובה מאוד ללימוד התורה, שאחת מהמידות שהתורה נקנית בהן זו מידת הענוה- וע"י הענוה שלפני הלימוד מתחדשת השמחה בלימוד (עיין למשל אורות התורה, פ"ט, ח'). וכן אמר דוד המע"ה "גר אנכי בארץ אל תסתר ממני אמרתך"- אומר המדרש (שחר טוב, קי"ט): "וכי גר היה דוד?, אלא כשם שהמתגייר היום אינו יודע כלום בתורה כך עיניו של דוד פתוחות ואינו יודע בין ימינו לשמאלו כלום בתורה. ומה אם דוד שאמר כל השירות וכל המזמורים הללו אמר גר אנכי בארץ ואינו יודע כלום, אנו על אחת כמה וכמה שאין אנו יודעים כלום בתורה". וראה פירוש המהר"ל על זה בד"ר ח"ד, ז'¹⁰ כגון שמחה בשבת ויו"ט

שיש לו. פשוט, כשאדם נמצא במקום שלו הוא גם יודע שמה שהוא מקבל זה הדבר שמגיע לו- זהו הדבר הרביעי שמביא את השמחה. ומביא האורחות צדיקים, משל, שמסביר מדוע אנחנו כל כך סומכים על המלך, למה אנחנו כ"כ סומכים על ה'. נקרא אותו מבפנים:

"ומהו גדר האמונה? איזה דבר מביא אדם לידי אמונה שלמה? הוא שלא יתנועע מדבר רע, שיקבל כל הבא עליו בשמחה. וזה דומה לעבד שמכיר אדוניו, שהוא נדיב ורחמן ומשלם לעושי רצונו ושליחותו שכר גדול, ובעד שיכביד על משרתיו עבודה קשה הוא מטיב להם טובות גדולות, ומגדלם ומנשאם, ויהיו אנשי עצתו, ואוכלים על שולחנו, ומרכיבם במרכבת המשנה אשר לו, ומפקידם על ארצו. **אין ספק, שזה העבד היודע ומכיר זאת באדוניו שיעזוב כל מה שבעולם ויעשה רצון אדוניו בשמחה, ואף אם העבודה קשה עליו מאד, בזכרו הטובה אשר תגיע אליו בגלל העבודה הזאת. אבל העבד הרואה שאדוניו מקפח שכר עבדיו, וידע בלבו שאדוניו כילי, וטרחו יותר גדול משכרו, אין זה העבד טורח לאדוניו כי אם בעצבון - כן הוא הענין הזה. המאמין אמונה שלמה ביוצרו, שהוא מטיב ומרחם יותר מכל מרחם ושהוא דיין אמת, וכל מה שעושה לו הכל הוא לטובתו וליתן לו שכר גדול על כל מה שסובל לשמו הגדול, ועל כל העבודה והשירות שיעשה לשם שמים ישיג לו נעימות גדולה בעולם הנעים... אדם מאמין בכל זה בלב שלם, ודאי ישמח בכל דיני השם, יתברך, כי מי לא ישמח כשנוטלים ממנו פרוטות נחשת ונותנים לו תמורתן ככר זהב?"**

זה מה שאנחנו מקבלים- ככר זהב עבור פרוטות נחושת- תמורת המטבע הכי פחות. זה היחס.

עוד הוא מוסיף כי "המאמין בלב שלם והבוטח בעזר הצור, הוא שמח לעולם", ו"הסובל הוא חפשי מדאגת העולם".

ועוד דבר אחרון:

"וכן כשיש לאדם שום יסורים, ישמח גם כן.. וירגיל פיו לומר "גם זו לטובה" (תענית כא א), או "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" (ברכות ס ב), כי יש כמה רעות אשר סופן טובות.. לכן ישמח האדם ביסורים ובשאר נזקים שיהיו לו, כי אינו יודע מה טובה עתידה להיות לו מהם"

זו מדרגה מאוד גבוהה. אנחנו.. אני כרגע לא במצב של לשמוח ביסורין, אבל זה הכיוון שאנחנו צריכים לשאוף אליו- כמה שיותר לבטוח בה', כמה שיותר לתת בו אמון; מה הכוונה "יש כמה רעות אשר סופן טובות"? הכוונה היא שהן טובות בעולם הזה, אבל טוב תמיד הקב"ה עושה- גם הדברים הרעים שקורים לנו אולי הם לא יהיו טובים בעוה"ז, אולי הם כן יהיו טובים בעוה"ז אבל לא במייד-י אלא (כמו שדיברו בבית הכנסת) אחרי שנים אנחנו נראה ויהיו לנו תשובות טובות לשאלות; ולפעמים לא. ספר איוב למשל זו דוגמה טובה. כי איוב אומר: אין שום סיכוי שאני אקבל טובה, וגם אם אני אקבל טובה אז מה יצא לי מזה? אני כולי שבור מרוב ייסורין, אני לא אהנה מהטובה. אמנם בסוף מסתבר הפוך- אבל בשלב הזה של איוב, לפני שהוא מקבל את כל העושר הגדול וכו' והכל חוזר אליו בכפלי כפליים- כשאנחנו בנקודת הזמן הזאת אנחנו יכולים להתחזק מהענין שכל דבר הוא מכוון, כל דבר מדויק. אז כן- אני לא יכול להסביר ומאוד קשה לי (וכמובן אפשר להעיד על כך..), אבל אנחנו סומכים על ה'. אנחנו יודעים שכל מה שעביד ה' יתברך- לטב עביד¹¹.

בדיוק מה שצריך להיות

בחובות הלבבות¹² רבינו בחיי מסביר למה אנחנו כל כך בוטחים בה'- ומה יכול לעזור לנו לחזק את הבטחון בה'. הוא ממשיל את זה לחבר, באיזה חבר אני נותן אמון. ויש לכך שבעה תנאים וכל אלו בסופו של דבר מתבטאים בה' ואילו בחבר האדם לא ימצא דבר כזה- אנחנו נראה אותם בקצרה:

¹¹ בספר איוב (פרק ח', י"ח)- אחד הריעים של איוב, בלדד השוחי, ממשיל לו משל לעץ שנעקר לחלוטין מהמקום בו הוא גדל ומעבירים אותו לאדמה אחרת טובה יותר וללא סלעים. כן הניסיון, אומר בלדד- כל המטרה היא להיטיב לך. מסביר המלבי"ם על הפסוק הבא "הם הוא משוש דרכו ומעפר אחר יצמחו": "הן, העקירה הזאת הוא משוש דרכו, ישמח על העקירה הזאת ועל הדרך שמובילים אותו ממקומו למקום אחר, כי מעפר אחר אשר אין שם אבנים שרשים משם יצמחו שרשיו באין מעכב, ונמצא שעקירה זאת היא לטובתו, וזה משל אל הצדיק אשר לא הורגל במותרות והוא רטוב ועומד בצדקו אף לפני שמש, כי הוא מוכן לעמוד בניסיון, כשרוצה ה' לרומם קרנו ולהאיר נרו ורואה כי במקום ובמדרגה שהוא נטוע עתה יש לו מונעים ומעכבים מלהעלותו לגדולה המוכנת לפניו, אז יעקרנו ה' ממקומו יחריב נוה ויהרוס ביתו וגם עמודי גווייתו ירפפו, וזה אך לטובתו שע"כ יטעהו ה' מחדש במקום יותר מובחר, וישימהו לנס עמים במקום ובמדרגה אשר בו יתפשטו שרשיו ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו, וכ"ז הוא לטובתו ולהצלחתו.."
¹² שער הביטחון, פ"ב

קודם כל- שהקב"ה אוהב אותו. וכן לא מתעלם ממנו ולא מתעצל, הוא משתדל לעשות את מבוקשו. דבר שלישי- שאין לו שום מונע שום דבר לא עלול להפריע לו לעשות את המבוקש. הדבר הרביעי- שידע בדיוק איך להיטיב. כמו שיש רופא, שבא לטפל בחולים- הוא צריך לדעת בדיוק מהם התסמינים של המחלה, מה התסמינים הספציפיים של החולה הזה, מהם בדיוק המינונים וכל הבעיה; וגם כמובן לדעת להתאים את התרופות הנכונות לחולה. הדבר החמישי- שמי שהוא בוטח בו הוכיח את עצמו בעבר, הוא אומר- הרי אנחנו לא נולדנו אתמול, למשל איוב (הוא פשוט דוגמא טובה אז אני מצטט את זה עכשיו- זה לא היה מתוכנן) הוא בהתחלה מאמין בה' כי הוא מבין שיש לו איזו משוואה פשוטה כזאת ש'אם אני צדיק אז מגיע לי טוב ואם אני רשע אז מגיע לי רע'- זה מתנפץ לו בחיים, ואז הוא אומר: אוקיי אז אין השגחה פרטית, הכל בהשגחת הכוכבים¹³. הוא זורק את כל האמונה שלו בהשגחת ה'. עכשיו, ספר איוב מלמד אותנו איך אנחנו מרוממים את האמונה בה'- כלומר, איך אנחנו משנים את המשוואה הזאת של צדיק וטוב לו רשע ורע לו. איך אנחנו משנים את זה ובאמת מאמינים בה'.

אז אנחנו אומרים- אנחנו לא נולדנו לפני הניסיון, והריעים גם מוכיחים אותו על זה- הם אומרים לו: אתה עד עכשיו חיזקת את כולם, ופתאום אתה נשבר? מה קורה? פתאום כשזה נוגע אליך אתה נשבר?¹⁴ אז קודם כל כן, אנחנו נשברים. למה? כי עכשיו זה נוגע אלינו. "אין חכם כבעל הניסיון". אבל זהו בדיוק הענין, ש'ניסיון' אומר הרמב"ן- עניינו הוא להרגיל אותנו¹⁵. זה ענין הניסיונות במדבר- להרגיל אותנו ללכת אחרי ה'¹⁶, זה הניסיון של אברהם אבינו- שאברהם אבינו, אומר הרמב"ן- הקב"ה יודע שאתה מאמין בו, אבל הוא רוצה לתת לך לא שכר לב טוב בלבד אלא גם שכר מעשה טוב¹⁷. הניסיון הוא מוריד לנו את האמונה בה' שתהיה נוכחת במציאות. זו המטרה בסופו של דבר וזה קשה מאוד, כי זה המציאות, זו המשמעות של להוציא את עצמנו מהכח אל הפועל ולהיות בעוה"ז ולחיות חיי אמונה.

¹³ ע"פ פירוש המצודות לספר איוב

¹⁴ דברי אליפז בפרק ד' (פסוקים ג'-ה'). ומשם אליפז מסיק את המסקנה שאיוב לא באמת האמין לפני כן ועל כן נענש, או שהעונש מגיע לו מכיון שלפי מדרגתו היה צריך להתעלות ליראת הרוממות והוא נמצא במקום של יראת העונש

¹⁵ ראה רמב"ן על שמות כ', י"ז לגבי "לבעבור נסות אתכם בא האלוקים"- שם כתב: "אבל יתכן שיאמר, כי לבעבור הרגילכם באמונתו בא האלוקים, שכיון שהראה לכם גלוי השכינה נכנסה אמונתו בלבבכם לדבקה בו, ולא תפרד נפשכם ממנה לעולם, ולמען תהיה יראתו על פניכם בראותכם כי הוא לבדו האלוקים בשמים ובארץ ותיראון ממנו יראה גדולה", וכן "ויהיה הלשון מן ויואל ללכת כי לא נסה, ויאמר דוד אל שאול לא אוכל ללכת באלה כי לא נסיתי כענין רגילות". כמו שאנחנו אומרים בלשון הדיבור "לצבור ניסיון". ועיין עוד בהמשך דבריו שם

¹⁶ ראה פירוש הרמב"ן על שמות ט"ז, ד'

¹⁷ רמב"ן בראשית, כ"ב, א'

עכשיו, הדבר השישי שאין אחר שהוא יכול לבטוח בו יותר ממנו. אין לנו מישהו שאנחנו יכולים לסמוך עליו. על מי נישען? נישען על אדם שהיום כאן ומחר לא פה? אנחנו נשענים רק על ה' - כי הוא ברא את העולם והוא מכיר אותנו הכי טוב, והוא יודע בדיוק לנהל את העולם בצורה הכי טובה. הוא לא צריך התערבות שלנו (אנחנו צריכים את ההתערבות לעצמנו - לעשות השתדלות בשביל להביא להתערותא דלעילא).

והדבר השביעי - שמי שבוטח בו הוא בתכלית הנדיבות והחסד. אנחנו יודעים שה', שתי המידות שהכי עצמיות לו - ככה המהר"ל אומר¹⁸ - הן החסד והענוה. אומר המהר"ל - ענוה שהוא לא מוגדר - כלומר אנחנו לא יכולים להגדיר את ה', ומה שאנחנו מגדירים את ה' זה רק על פי אנשי כנה"ג מה שנאמר למשה מפי הגבורה "הא-ל הגדול הגיבור והנורא"¹⁹. מעבר לזה זה נכנס כבר לגדר "סיימת לכולהו שבחי דמרך"²⁰ - זאת אומרת אנחנו לא יכולים להגדיר את ה'. ההגדרה הכי טובה להקב"ה זה שהוא לא מוגדר²¹, שהוא אין-סופי, שאין לו צלם ודמות. והדבר השני - זה החסד, שה' ברא את העולם - הוא הרי לא צריך אותנו. הוא לא צריך את כל הדבר הזה כי ה' הוא שלם. זו האמונה שלנו - "ה' אחד" - אם הוא אחד אז זה אומר שאין אחר שמשלים אותו. וממילא, כל מטרת בריאת העולם זה להיטיב לנו כמו שאומר המסילת ישרים²². והוא אומר:

"ומי שנקבצו בו כל המדות האלה עם כל מה שהזכרנו קודם לזה, נשלמו תנאי הבטחון בו והתחייב היודע זה ממנו לבטח בו, ושתנוח נפשו עליו בגלוי ובנסתרו, בלבו ובאבריו ולהמסר אליו ולרצות בגזרותיו ולדון אותו לטוב בכל דיניו ומפעליו"

ומסיים בפסוק שראינו בגמרא:

"כמ"ש דוד עליו השלום: כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, ואמר: צרה

ויגון אמצא ובשם ה' אקרא"

¹⁸ נתיב הענוה פ"א

¹⁹ ברכות ל"ג:

²⁰ שם

²¹ עיין למשל בדברי הרב קוק, זרעונים, במאמרו הידוע 'ייסורים ממרקים'

²² פ"א

להתבונן מבעד למסך

עכשיו, רק עוד נקודה אחת שהוא אומר זו הנקודה הזאת של הילדותיות. דיברנו על זה שאנחנו מרוממים את האמונה. האדם במהלך החיים שלו- קודם כל אנחנו יודעים שתינוק הוא מרוכז בעצמו, מרוכז באמא שלו, מרוכז במשפחה שלו. ככל שהוא יותר גדל הוא נפגש עם עוד כמה פרמטרים והוא מבין שההורים שלו ומה שהם נותנים לו זה לא הכל, והוא יכול לפרנס את עצמו והוא יכול ללמוד מקצוע, הוא יכול לנהל את אורחות חייו בדרכים שלו. אומר בעל חובות הלבבות- אותו הדבר גם בעבודת ה'.

"והנה הילד בתחלת ענינו בוטח על שדי אמו, כמ"ש: מבטיחי על שדי אמי. וכאשר תחזק הכרתו, משיב בטחונו על אמו, לרוב השגחתה עליו, כמ"ש: אם לא שוייתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו וגו'. וכשתחזק הכרתו עוד, ורואה, כי הנהגת אמו אל אביו משיב בטחונו אליו למעלת הגנתו עליו, וכאשר יחזק גופו ותתכן לו תחבולה במחיתו, במלאכה או סחורה והדומה להם, משיב בטחונו אל כחו ותחבולתו, מפני סכלותו בכל אשר קדם בטובת הנהגת האלוקים"

בהתחלה הוא חושב רק על עצמו, לאט לאט הוא אומר- רגע, מי שנותנת לי אהבה זו אמא שלי, אז כן- ברור שמגיעה לי כל האהבה שלי והכל אבל אני מעריך אותה ואוהב אותה. אז הוא 'משיב בטחונו על אמו לרוב השגחתה עליו וכו'". בשלב מאוחר יותר הוא אומר, רגע- אמא שלי היא עצמה תלויה באבא שלי, הוא מספק לה בטחון- אז אני בוטח גם באבא שלי. ואח"כ- פתאום יש מלאכה, יש דברים חיצוניים קצת, שהם מחוץ לתחום המשפחה ו.. אני יכול להסתדר בלי אמא ואבא שלי. אז הוא אומר זה אותו עיקרון פה- כלומר, אוקיי כשהכל טוב לנו ויש לנו רק את הביטחון ורק את התמיכה של ה', אז אנחנו מבסוטים עליו. "להגיד בבוקר חסדך". אבל כשיש לנו מצב של "ואמונתך בלילות", ופתאום יש מצב שאנחנו מבינים, ואפילו יותר בכיוון של החסד- אנחנו אומרים- רגע, מי שמשפיע עליי את החסד זה חברים שלי, זה אנשים אחרים זה לא בדיוק ההורים, זה לא בדיוק (בנמשל-) הקב"ה. ואז זה בדיוק המבחן, המבחן הוא כשיש קצת מחיצות, כשיש הסתרים. וכמובן שמה שאנחנו בסופו של דבר צריכים לעשות זה להתגבר על זה, להגיע למדרגה יותר גדולה שלמרות האמצעים אנחנו מזהים את הכח הפועל בתוך כל הנסיבות.

הכל טוב

מובא במסכת פסחים²³:

"אמר רבי אחא בר חנינא: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת. **לעולם הבא - כולו הטוב והמטיב**"

כלומר בעוה"ז יש לנו חילוק: יש מציאות טובה, ויש מציאות רעה. יש לנו ברכת הטוב והמטיב על דברים טובים, וברכת ברוך דיין האמת על דברים רעים. מה השוני בין הברכות? הטוב והמטיב- זה טוב, ואילו דיין- זה אומר שאני יודע שהי לא עשה את זה סתם, הוא שפט אותי והוא שופט צדק, ואוהב משפט, הוא יודע מה הוא עושה. אבל מה שקרה לי בקליטה שלי, בתפיסה שלי, אולי אפילו במציאות הגשמית- הוא רע. 'לעוה"ב כולו הטוב והמטיב". אז מביא הצ"ח (שם) מר' אפרים רישר מבראד:

"ואמר הוא המנוח ז"ל דכתיב אודך כי אנפת בי, לפי שמעליון לא תצא הרעות ואין דבר רע בא מהקב"ה והכל הוא לטובה, ואפי' הפרעניות שבא על האדם אינו רעה אבל טובה לזכך אותו ולהכניע יצה"ר ולטהר הנשמה שיזכה לעולם שכולו טוב, **אלא שהאדם בעולם הזה אינו מבין הדבר לאשורו ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה**"

ואנחנו חיים בעולם הזה, וזה נכון וזה אמיתי- אנחנו חווים את העולם הזה, ובעוה"ז יש דברים שהם רעים, יש דברים שהם לא טובים. אבל זו בדיוק הנקודה- בעולם הזה אנחנו נמצאים בהסתר. למה? יש לנו גוף גשמי. ולעולם הבא לעומת זאת יש לנו יכולת לקבל את כל ההארה בשלמותה ולהבין את כל התמונה.

"כמו החולה שעושין לו תחבושת ויש לו יסורים והחולה השוטה צועק להסיר התחבושת, אבל החכם סובל בשמחה, וכן הוא יסורי הרשעים הם תחבושת"

אדם הולך לרופא שיניים, אז הוא יודע- טוב, זה כואב אבל זה טוב, ועדיף לי אפילו לא לצעוק כדי שהרופא יוכל לטפל בי וזהו, והכל יהיה טוב. לא יהיו לי כאבים. יש

²³ ג'.

בזה גם בחינה באמונה- כשאנחנו מקבלים את הייסורים בשמחה ובאהבה אז אומרים חז"ל שאנחנו מאפשרים להקב"ה לפעול עלינו טוב, כי "עשה רצונך כרצונו כדי שיעשה רצונו כרצונך".

"אמנם אחר מותו שרואה ומבין הטוב האמיתי, וכמו כן לעתיד לבוא כשנזכה לזה במהרה, נאמר ביום ההוא אודך כי אנפת בי, שנותן הודאה לשעבר על שנתאנף בו הקדוש ברוך הוא לפי שעה להטיבו באחריתו. וזהו כוונת המאמר כאן, בעולם הזה אומר על בשורות רעות דיין האמת, שסובר שזהו מצד מדת הדין, ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב, **פירוש שיראה למפרע שכולו היה מדת טובה והיה לו לברך על הכל הטוב והמטיב**. אלו דברי הרב מוהר"ר אפרים זצ"ל"

המסילת ישרים²⁴ נותן לנו עוד ענין נוסף, שישנן שתי אפשרויות איך למרות הקושי ולמרות הייסורין אנחנו אוהבים את ה'.

"אמנם כדי שלא תהיינה הצרות והדוחקים קושי ומניעה אל האהבה, יש לאדם להשיב אל עצמו ב' תשובות: הא' מהן שוה לכל נפש, והב' לחכמים בעלי הדעה העמוקה"

זה אומר שזה לא תפקיד רק של החכמים, אלא כרגע זה התפקיד של החכמים והשאיפה שלנו היא להגיע לשם.

"הא' היא - כל מאי דעבדין מן שמיא לטב (ברכות ס'), **וזה כי אפילו הצער ההוא הדוחק הנראה בעיניו רעה, איננו באמת אלא טובה אמיתית**, וכמשל הרופא החותך את הבשר או את האבר שנפסד כדי שיבריא שאר הגוף ולא ימות, שאף על פי שהמעשה אכזרי לכאורה, אינו אלא רחמנות באמת להטיבו באחריתו, ולא יסיר החולה אהבתו מהרופא בעבור זה המעשה, אלא אדרבא יוסיף לאהבה אותו - כן הדבר הזה, כשיחשוב האדם שכל מה שהקב"ה עושה עמו לטובתו הוא עושה, בין שיהיה בגופו, בין שיהיה בממונו, **ואף על פי שהוא אינו רואה ואינו מבין איך זה הוא טובתו, ודאי טובתו הוא**, הנה לא תחלש אהבתו מפני כל דוחק או כל צער אלא אדרבא תגבר ונוספה בו תמיד"

²⁴ פי"ט

"אך בעלי הדיעה האמתית אינם צריכים אפילו לטעם הזה, כי הרי אין להם לכוין עצמם כלל, אלא כל תפלתם להגדיל כבוד השם יתברך ולעשות נחת רוח לפניו, וכל מה שיתגברו עיכובים נגדם עד שיצטרכו הם יותר כח להעבירם, הנה יאמץ לבם וישמחו להראות תוקף אמונתם, כשר צבא הרשום בגבורה אשר יבחר לו תמיד במלחמה החזקה יותר להראות תקפו בנצחונה, וכבר מורגל זה הענין בכל אוהב בשר ודם שישמח כי יזדמן לו מה שיוכל להראות בו אל אשר הוא אוהב עד היכן מגיע עוצם אהבתו"

כמו שאמרו בבית הכנסת, אם יש קביעות וחיבור לבורא עולם- אז זה מה שמעניין אותנו, ואת הקב"ה אפשר לעבוד בכל מצב. אז זה החידוש. כי את הקב"ה אנחנו עובדים בעיקר בעמל, ולא בתוצאה. גם למשל אדם שנולד משותק ר"ל, והוא לא יכול לעשות שום מצוה בעולם הזה- הגמ' אומרת שיש לו עולם הבא²⁵. למה? כי האדם עשה את כל מה שהוא יכל לעשות. אדם שיש לו עוגן למעלה, אז זה לא באמת שיש לו רע ושחלק מהדברים בעולם הם רעים וחלקם טובים, **אלא הכל טוב**. כי שום דבר לא מצער אותי ברגע שאני יכול לעשות את רצון ה'. ואני תמיד יכול לעשות את רצון ה'²⁶. זו מדרגה מאוד מאוד עליונה. זו מדרגה כזאת של ר' זושא, או לדוגמה כשרי נחמן מדבר במעשה בחכם ותם, אז הוא מציג שם תם שהוא תמיד שמח- יש לו בקושי לחם והוא אומר לאשתו תכיני לי בשר היא מביאה לו לחם מעופש אז הוא אומר: 'הו, תודה ה' על הבשר! איזה בשר נפלא נתת לי'²⁷. מה הענין? למה להגיד על הבשר? תשמח במה שיש לך, תשמח בחלקך! אבל תגיד יש לי לחם, יש לי מציאות

²⁵ ראה מהר"ל תפארת ישראל, פ"ג

²⁶ השו"ע (או"ח הל' ברכת הפירות רכ"ב, ג') פוסק שחייב אדם לברך על הרעה כדרך שמברך בשמחה על הטובה, ומוסיף: "כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם, שהיא שמחה לו". עובדי ה' לא רק שמכירים בכך שהרעה היא לטובה אלא הם שמחים בכך שהם עובדים את ה' על אף הניסיון

²⁷ כך למשל מתאר ר' נחמן מברסלב ב'מעשה בחכם ובתם' את השמחה בחלקו של התם: "והיה אומר לאשתו: אשתי, תני לי לאכול! והיתה נותנת לו חתיכת לחם ואכל. אחר כך היה אומר: תני לי הרוטב עם קטנית! והיתה חותכת לו עוד חתיכת לחם, ואוכל. והיה משבח ואומר: כמה יפה וטוב מאוד הרוטב הזה! וכן היה מצווה ליתן לו בשר, ושאר מאכלים טובים כיוצא בזה, ובמקום כל מאכל ומאכל הייתה נותנת לו חתיכת לחם. והוא היה מתענג מאוד מזה, ושיבח מאוד את המאכל, כמה הוא מתוק וטוב, כאילו היה אוכל אותו ממש. ובאמת היה מרגיש באכילת הלחם טעם כל מאכל ומאכל שהיה רוצה, מחמת תמימותו ושמחתו הגדולה". במובן הפשוט נראה שהתם- ה'אידיאל' מבחינת ר' נחמן זה התעלמות מהמציאות, לחיות בדמיון. אולם אפשר לומר שר' נחמן רוצה להסביר לנו את המדרגה הגבוהה ביותר- שהאדם באמת מתעלה למקום בו אין הוא מרגיש כל הבדל בין הדברים הגשמיים כיון שהוא כל כך מחובר לעבודת ה' וכפי שמוסבר למעלה. וכן ראיתי שמסביר ר' שלמה קרליבך (אבן שלמה שמות, פרשת בא- 'לטעום בהירות')

רעה, אבל אני מודה לה' על מה שיש לי'. אלא, זו המדרגה הראשונה.. זו המדרגה הראשונה של המסילות ישרים. המדרגה היותר עליונה, שלעניות דעתי זה מה שר' נחמן בא להסביר לנו, זה שאדם כזה לא מעניין אותו לחם או בשר. מעניין אותו לעשות את רצון ה', ושניהם נותנים לו את הכח לעשות את רצון ה'.

ההשגה של פורים- כל מאי דעביד רחמנא לטב

דבר אחרון, נקשר את כל הענין הזה לפורים. אז דיברנו על זה שהשמחה נובעת מהביטחון בה' והביטחון בה' נובע מהאמונה בה'. אומר הפרי צדיק²⁸, ר' צדוק הכהן מלובלין לפני כמאה וחמישים שנה:

"וכבר אמרנו שבפורים זכו להשיג דכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות ס' ב) ולא רק לקבולינהו בשמחה שהוא לכפרה רק להכיר שהוא באמת לטובה כמו שראו דגזירת המן סיבבה שיוכלו לבקש לעשות מחיית עמלק מה שלא היה אפשר בלעדה לבקש רק על ידי הגזירה נהפוך הוא שכיון שגזר להשמיד וגוי היה מקום לבקש שיהפוך הגזירה ויאמר שכך היה הכוונה (ונתבאר י"ד אדר ראשון) ועל ידי כן נעשה מחיית עמלק. וזכו לתורה שבעל פה על ידי העצלות בתורה והוא בחינת נהורא דנפיק מגו חשוכא מתוך שישן עומד ויגע בתורה הרבה"

זו ההשגה של פורים. ההשגה של פורים זה "כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד". והענין הוא לא רק לשמות, כי יש שמחה שאנחנו שמחים- ה' ציוה אותי בתורה לשמוח אז אני שמח. אבל זה לא רק לשמוח בצורה חיצונית, להעמיד פנים שאני שמח, אלא באמת לשמוח- 'להכיר שהוא באמת לטובה'. בלי כל הגזירה הזאת של המן לא היה לנו את האפשרות לעשות מחיית עמלק. וכן בזכות זה זכינו ליהדור קיבלוה'. וזה אור שיוצא מתוך החושך. כל המטרה של החושך היא לבסס את הטוב. ובאמת, אומר הרס"ג²⁹- זה יסוד באמונה: אין דבר כזה 'רע'. רע זה לא בריאה

²⁸ פרי צדיק, שמות לר"ח אדר שני, א'

²⁹ אמונות ודעות מאמר ראשון, בדעה החמישית

עצמית, גם חושך זו לא בריאה עצמית³⁰. חושך זה היעדר אור ורע זה היעדר טוב, כי הקב"ה משפיע רק טוב. כמו שראינו בצל"ח "מפי עליון לא תצא הרעות והטוב".

אז זו הנקודה, ואני חושב שאנחנו יכולים לקחת את הדברים האלה ולהתחזק מהם. וזה הכיוון הכללי שלנו בנושא הביטחון שנגענו בו מעט.

---

³⁰ הרס"ג מסביר את כוונת הפסוק "יוצר אור ובורא חושך" שהוא יצר את האפשרות שיהיה היעדר. "ואנחנו מסכימים כלנו כי הבורא לא ברא רע, אך ברא לדברים אשר הם סובלים שיהיה לאדם בהם שלום ו(או) רע בבחירתו, שאם יאכל המאכל כפי צרכו וישתה המים כפי צרכו יהיה זה שלום, ואם יקח מהם מה שאינו סובל יהיה זה רע" - במשל של האוכל הקב"ה השפיע לנו רק טוב, אך האדם אינו יכול לעמוד בריבוי הטובה ואז יש היעדר

סיום מסכת ברכות

נעבור כעת לסיום.

”אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך, **אל תקרי בניך אלא בוניך**. שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול”

אני חושב שזה דברים שרלוונטיים גם לתקופה של הבחירות, לא ניכנס לפוליטיקה, תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנא' וכל בניך וכו' אל תקרי בניך אלא בוניך'. כשבונים בנין אנחנו לא מחפשים סתירות- אנחנו מחפשים הרמוניה. אנחנו מחפשים שכל לבנה תתאים ותתמוך בלבנה השניה, ושהכל יבטא מהות אחת של בית- שהיא משכן לשכינה. זה מה שאנחנו רוצים לעשות פה, אז כמובן- תלמידי חכמים אמיתיים מרבים שלום בעולם ומסתכלים בעין טובה אחד על השני. למרות שזה מביא את העץ וזה מביא את האבן וכל אחד יש לו לפעמים גישה הפוכה לגמרי אבל הכל אמור להתאים³¹.

”יהי שלום בחילך שלוח בארמנותיך למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך למען בית ה' אלוקינו אבקשה טוב לך ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. הדרך עלך הרואה וסליקא לה מסכת ברכות”

³¹ וידועים דברי הקרן אורה בסוף מסכת יבמות לגבי "בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקים בתורה הללו מטמאין והללו מטהרין .. שמא יאמר אדם היאך אני למד תורה מעתה"- "וכמו שתכלית הבריאה גם שנבראה בקצתה מתנגדים. הלא הם נבראו להשיג יחודו ואחדותו ית"ש כי הוא אחד ושמו אחד, כן התורה השלימה על ידי התווכחות החכמים יתרבה אורה וישכילו אמיתתה כי תורה אחת שלימה ונאמנה היא.. כי תכלית מחלוקת להוסיף אהבה ושלום ביחוד כל הקצוות. ולכוננה הזאת נסתיים בדברי ר"א תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך, אל תיקרי בניך אלא בוניך, והוא מבואר על פי דברינו. כי אף על פי שהמחלוקת מצויה בין החכמים עכ"ז הוא תכלית השלום. והוא דוגמת בונה בנין אשר בוניו יפרדו זה מזה, זה לצפון וזה לדרום ולמזרח ולמערב, והמה מרוחקים זה מזה בקצוות מתחלפות עכ"ז על ידם יבנה בנין שלם. מפני אשר יכונו אל תכלית אחד לעשות הבנין שלם ולחבר את האהל להיות אחד, כמו כן החכמים במחלוקתן יכונו אל מקור אחד, ולומדין תורה לשמה להשיג יחודו ואחדותו ית', על ידי זה מתרבה השלום והאחדות, וזהו שנאמר וכל בניך לימודי ה' אל תיקרי בניך אלא בוניך, כי כאשר יכונו הבונים בלימודי ה' היינו לימוד תורה לשמה ורב שלום בניך" עיי"ש

**”זבאמת מי שייש לו אמונה שלימה – הוא מלא שמחה תמיד,
בהיותו יודע כי הכל מאתו ית”ש בלבד. זה ויאמינו אז ישיר”**

(שפת אמת, פסח תרנ”ה)

**לצפייה בסיום המסכת ב- YouTube
סרוק קוד QR זה:**

